

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا رَبِّ

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى فَاطِمَةَ وَ آيِهَا وَ بَعْلِهَا وَ بَنِيهَا
وَ سِرِّ الْمُسْتَوْدَعِ فِيهَا بِعَدَدِ مَا أَحَاطَ بِهِ عِلْمُكَ

کارگاه فرزند باعرضه من (۱)
راهکارهای توانمندسازی فرزندان
«طفل نوپای من»

مدرسه دانشجویی
اهل بیت (ع)
(خانواده)

یک سوال مهم

من چه کسی را تربیت کنندهٔ طفل نوپا می‌دانم؟

خانواده‌ها؟

همسرم؟

خودم؟

خدا؟

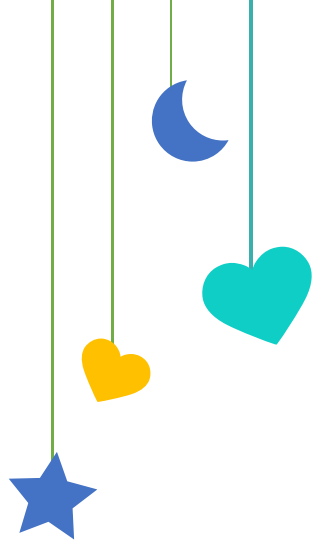

تربیت کننده و پرورش دهنده، منحصرأً ربّ عالمیان است.

لازم است در مسیر پرورش فرزندان،
باید و نبایدها و اصول و قواعدی که
خداوند معین کرده است، را
بشناسیم و رعایت کنیم.

✓ نقطه عطفی در زندگی والدین
✓ ایجاد تغییراتی در برنامه زندگی والدین

نوزاد

✓ نگهداری از فرزند
✓ رفع نیازهای فرزند

والدین

شکوفایی توانمندی‌های طبیعی

رشد توانمندی‌های طبیعی

مواجهه با طفل چگونه باشد؟

بروز امکاناتی که خدا به صورت طبیعی در وجود انسان به ودیعه قرار داده

لازم است والدین بدانند

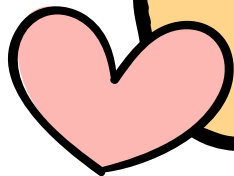
هر انسانی داری گوهر فطرت است.

بنابراین انسان در ذات خود، طالب وجود،
خیر، رشد و در مجموع، طالب خداست.

یکی از مهم‌ترین مسائل
در مسیر رشد هر انسانی،
زنگار نگرفتن فطرت اوست.

سخن گفتن از تربیت در دوران طفولیت،
که کودک فطرتی خالص و بدون زنگار
دارد، سخن درستی نیست.
در این دوره، تربیت کودک، به معنی
آموزش مستقیم و باید و نباید کردن
برای او، معنایی ندارد.

پس چه کار باید کرد؟

- ۱- فراهم کردن شرایط و محیط زندگی کودک به گونه‌ای
که سلامت و امنیت جسمی و روحی **طفل آسیب نبیند.**
- ۲- **رفع نیازهای کودک** به خوبی صورت گیرد.

تأدیب ←

اقداماتی که توسط والدین و سرپرست طفل
برای مراقبت از او صورت می‌گیرد.

✓ رفع نیازهای مادی فرزندان مانند رفع گرسنگی و تشنگی

✓ رفع نیاز آنها به پوشش مناسب، برای در امان ماندن از آسیب‌های محیطی (مثل سرما و گرما و برخورد اشیا)
یا آسیب‌هایی که در مواجهه با دیگران با آن روبه‌رو می‌شوند.

✓ پیشگیری یا رفع آسیب‌های احتمالی به جسم کودکان در اثر حوادث یا مواجهات نامناسب با دیگران

✓ پیشگیری یا رفع آسیب‌های روحی و روانی ناشی از ایجاد حس ناامنی، در اثر مواجه شدن با دیگران مانند
آسیب‌های ناشی از دعوا، بداخلاقی، ظلم در روابط، گناه و...

✓ ایجاد شرایط مناسب برای القای حس آزاد بودن به فرزند، در عین مراقبت و کنترل او

اقتضات فرزند در دوره طفولیت

فرزند در دوره طفولیت
چه اقتضاتی دارد؟

۱

غایت دوره رشد
طفل چیست؟

۲

چطور می توان بین اقتضات طبیعی
و فطری طفل هماهنگی ایجاد کرد؟

۳

چگونه می توان
فرزندی توانمند داشت؟

۴

مقصد رشد
در دوره اول چیست؟

۵

داشتن فرزندی توانمند ← پرورش طفل با هماهنگی بین رشد طبیعی و فطری

چطور این هماهنگی محقق می‌شود؟

✓ شناختن مقصد این دوره

✓ شناخت اقتضائات و توان‌های فرزند در این دوره

✓ عمل کردن و برنامه‌ریزی در مواجهه با طفل نوپا بر اساس توان‌ها و اقتضائات او

مقاصد رشد

مهم ترین اهداف در دوران طفولیت

هدایت نطق

نطق عبارت از بروز درونیات، اعم از خیال، باور، تفکرات و امیال است.

تعلیم کلام

کلام به عنوان وسیله ای برای ابراز درونیات مورد استفاده قرار میگیرد.

تقویت حواس

- شکوفایی تفکر
- رجوع به عقل
- دستیابی به شکر
- دستیابی به هدایت
- دستیابی به ذکر
- دستیابی به ایمان
- دستیابی به تقوا
- دستیابی به رحمت
- دستیابی به فلاح

غایت و هدف نهایی
از رشد انسان

طیب چیزیست که مطلوب است. در باطن
یا ظاهرش هیچ آلودگی ای نیست.
مثل غذای طیب، کلام طیب، بوی طیب (فوش) و ...

روح کلی حاکم در این دوره بر محور **طیبات** است.

زمین وجود کودک از طریق اعمال ولایت والدین بر فضای زندگی او،
از هر گونه آلودگی ظاهری و باطنی پاک می شود.

شناخت اقتضائات و توان‌های فرزند در این دوره

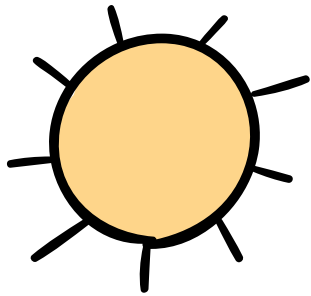
اقتضائات طفل از منظر توان فطری

• متولد شدن با فطرتی پاک و خدایی

(والدین و اطرافیان می‌توانند نیاز به خدا و رجوع به او را با مشاهده افعال طفل می‌آموزند.)

اقتضائات طفل از منظر توان‌های طبیعی

- دارای حداقل توان‌های طبیعی از نظر حرکت، انجام کار، ارتباط برقرار کردن با اطرافیان
- موجودی بسیار ضعیف و نیازمند به دیگران برای ادامه حیات
- نداشتن قدرت برای برآوردن حداقل نیازها
- نداشتن قدرت برای دفع آسیب‌های جانی و جسمی

ساختار وجودی در طفل چگونه است؟

✓ فعال بودن حس و عمل در طفل

✓ وجود بالقوه سایر مولفه‌های ساختار وجودی شامل خیال، وهم، تفکر و تعقل، علم، ایمان،

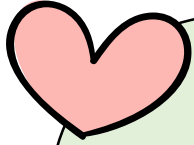
فعل و توجه

✓ فعال شدن تدریجی این مولفه‌های بالقوه

✓ قوی بودن دریافتهای طفل در زمینه‌های ملائم با فطرت یا مخالف آن و عکس‌العمل در

مقابل آنها، به خاطر قدرت فطرت و زنگار نگرفتن قدرت فطری

مانند واکنش طفل به حضور یا عدم حضور مادر با گریه یا آرامش

مفضل می گوید از امام صادق علیه السلام پرسیدم چرا کودک گاهی بی دلیل می خندد و بدون این که دردی داشته باشد می گرید؟
امام علیه السلام فرمودند: «ای مفضل! هیچ کودک کی نیست مگر آنکه امام را می بیند و با او نجوا می کند. از این رو وقتی امام از او غایب شود، گریه می کند و هرگاه امام رو به او کند، می خندد. (این رویه ادامه دارد) تا زمانی که زبان باز کند که در آن هنگام این در بر او بسته می گردد و مهر فراموشی بر قلبش زده می شود.

با در نظر داشتن ویژگی‌های طفل از منظر ساختار وجودی و قدرت طفل از منظر پاک بودن و فعال بودن فطرت،

والدین باید به چه مواردی در مواجهه با طفل توجه کنند؟

✓ به سرعت فعال شدن حواس فرزند و شکوفا شدن قدرت خیال

✓ با طیب‌سازی بستر حضور فرزندان، طفل را در معرض مسائل و موضوعات پاک و

طیب قرار دادن، جهت هم‌راستایی رشد طبیعی با فطرت پاک

✓ تحقق طیب‌سازی بستر با پاک‌سازی محیط پرورش فرزندان از هر گونه مواجهه و

ورودی خبیث و ضرررسان به روح و جسم

برای پرورش طفل توسط والدین، طبیات در ۵ حوزه در نظر گرفته می‌شود:

۱- طبیاتی به عنوان بستر رشد انسان و جامعه (آلودگی‌ها به حواس کودک راه پیدا نکند).

۲- حقایقی از جنس طیب (باورمند شدن کودک به باورهای حق و درست) ← قول طیب و کلام طیب

۳- حالات و روابط انسان بعد از درک طبیات؛ اهمیت رابطه والدین باهم و رفتارهای سازنده، درست و پاک آنها قبل از تولد و بعد

از آن

هرچه روابط والدین و اطرافیان طفل، پاک‌تر و سالم‌تر و به دور از تنش و ظلم ← انتقال بیشتر حس امنیت

این حس امنیت در سالهای بعد منجر به ایمان می‌شود

۴- صفات ایجاد شده بعد از درک طیبات

امام صادق علیه السلام فرمود: «همانا بهترین ارث پدران برای پسران ادب است.»

تلاش بیشتر طفل و اطرافیان در شکوفایی و تثبیت صفات زیبا در خود

امکان بیشتر ایجاد و ارتقای این صفات در طفل از طریق انتقال صفات و آموزش

۵- نتایج بدست آمده برای انسان در اثر برخورداری از طیبات (در دوره‌های بعد)

دستیابی کودک به توان تفکر، رجوع به عقل، داشتن کلام طیب، و نطق تادیب‌شده و عواطفی سرشار از ایمان

در این دوره حس کودکان فعال است و هنوز قدرت درک مفاهیم انتزاعی و غیرحسی را ندارند.

بنابراین توضیح دادن و مطرح کردن امور به صورت انتزاعی، از ظرفیت درک طفل خارج است. لازم است والدین در روند پرورش فرزندان نوپای خود، زبان و میزان فهم آنها را در نظر بگیرند.

امیرالمومنین علیه السلام فرمودند:
«هر کس که دارای فرزندی است خود را به بچگی وادار کند.»

اقتضائات طفل از منظر توان القا پذیری

باورها، صفات، افعال
و رفتارهای طیب

الف) والدین چه چیزهایی را از طریق القا منتقل می کنند؟
ب) لازم است والدین به چه مواردی اهتمام داشته باشند؟

- ذکر و بیان اسماء الهی، اسامی ائمه، قرائت آیات و اذکار در محل حضور کودک با توجه به معانی اسماء و آیات و اذکار با صدای قابل شنیدن یا آرام
- اصلاح و ارتقای باورها در مسیر توحید و شناخت خدا توسط والدین
- اهتمام به آموختن علوم حقیقی توسط والدین
- اهتمام به تقویت و شکل گیری صفات نیکو در والدین مثل شجاعت، جوانمردی، کرامت، جود و...
- اهتمام جدی برای اصلاح و حذف صفات و عادات بد به صورت جدی و بدون بهانه تراشی و توجه داشتن به تأثیر چنین تلاشی بر فرزندان

- شناخت و انجام واجبات و ترک محرمات
- عمل به مستحبات و ترک مکروهات
- مراقبت در زمینه های مختلف در حوزه اموال، دیدنی ها و شنیدنی ها، مواجهات، خوردنی ها، اعمال عبادی و...
- توجه به اثر قطعی این مراقبت بر پرورش کودکان
- اهتمام والدین به ویژه مادر به نماز، قرائت قرآن، ذکر و دعا، توجه به اذکار و ادعیه و ارتقا در اقامه نماز با توجه و اهتمام به انس و تدبر در قرآن

نقش تربیتی والدین و سرپرست فرزندان در این دوره

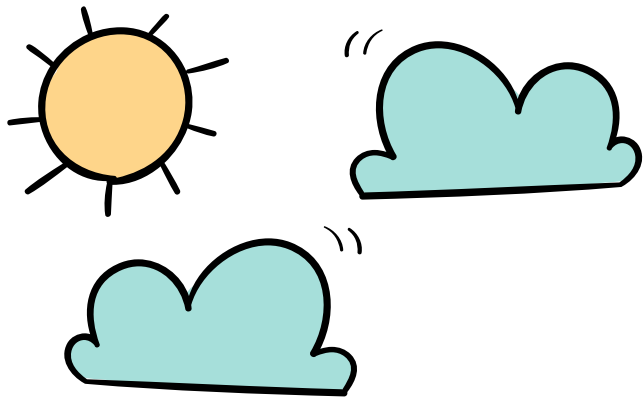
نقش مادر در تربیت طفل

- ✓ آگاهی لازم به اقتضائات و ویژگی‌های طفل برای نگهداری و مراقبت از او
- ✓ شناسایی موارد موثر بر فرزند با دانستن اقتضائات و ویژگی طفل
- ✓ تقویت تاثیرات مثبت و حذف و کنترل موارد منفی
- ✓ شناخت نیازهای جسمی و روحی طفل برای تامین امنیت و سلامت
- ✓ انس یافتن طفل با مادر و نیاز به دریافت محبت و آرامش از جانب مادر
- ✓ انتقال محبت و آرامش از مادر به طفل ← رشد صحیح طفل
- ✓ عدم القای اضطراب، ناآرامی، بددلی، حس کینه و... از سوی مادر به فرزند
- ✓ تلاش برای القای حس خوب، امنیت و رشد، باورهای زیبا و محبت به فرزند

همه این موارد با قرین بودن مادر به باورهای موحدانه، دریافت رحمت، محبت و عشق توسط او اتفاق می‌افتد.

□ شناخت ویژگی‌های نقش خود

□ تلاش در راستای تحقق ویژگی‌های نقش خود

بستر بودن برای نزول رحمت و
جاری کردن آن برای سایرین

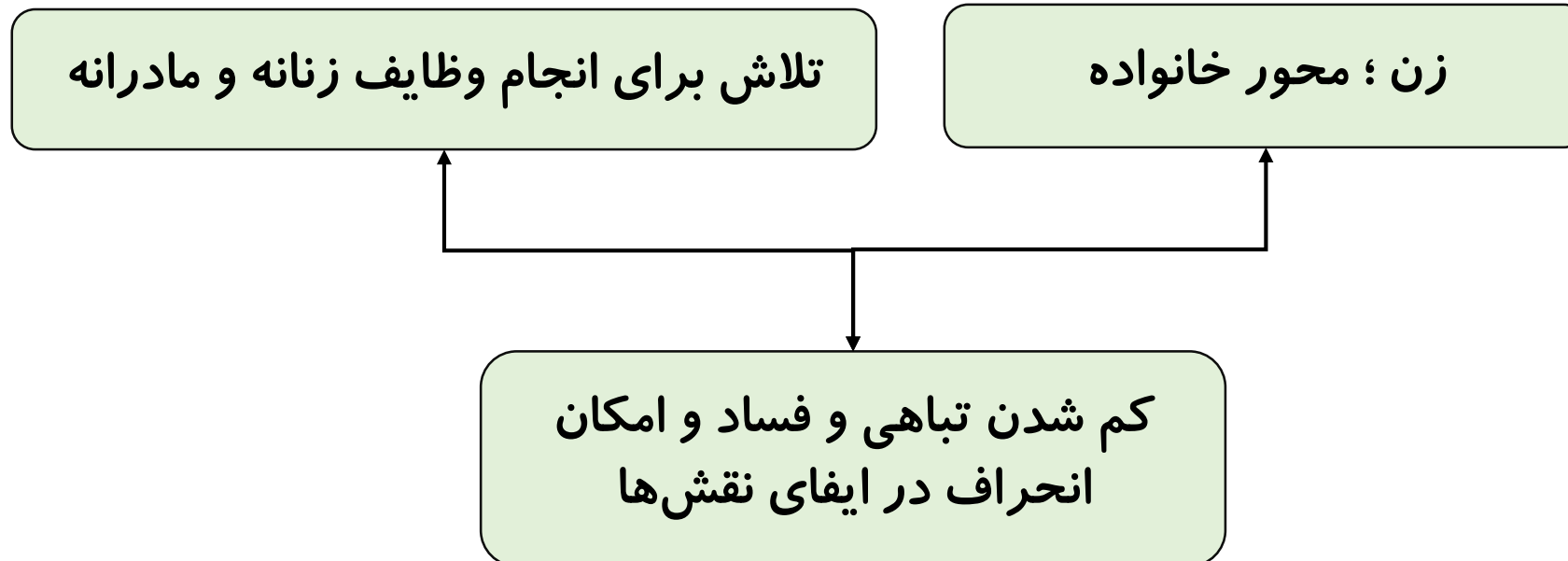
ماهیت نقش مادری و زن بودن و فضلی که خدا
برای او قرار داده است.

چه ویژگی‌هایی به مادر کمک می‌کند تا قدرت بیشتری برای دریافت و انعکاس رحمت، مهربانی و محبت داشته باشد؟

صالحات

۱- ایفای نقش همسری و مادری به طوری که منجر به رشد و قرار گرفتن افراد در نقش‌های خود می‌شود.

۲- تقویت ارتباط خود با خدا، ویژگی دیگر مادر به عنوان زن و درخواست رحمت و رفع نیازش از خدا

قطع توقع مادر از دیگران مانند همسر و سایرین

انتقال این حس به فرزندان

قائتات

شناخت خدا

تقویت توحید

حفظ قوامیت مرد

و داشتن روحیه
ولایت‌پذیری

۱- آشنایی با قرآن و سیره پیامبر و اهل بیت علیهم‌السلام
۲- دعا
۳- نماز

پذیرش مقام ولایت پدر و در آینده پذیرش
ولایت الهی توسط فرزند در دوره‌های بعد

مادر چطور این ویژگی را
در خود ارتقا دهد؟

۳- حفظ سر و امین بودن

حافظات للغیب

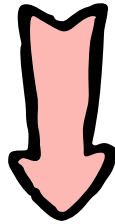
عدم امکان نفوذ شیطان به روابط و در ارتباط با فرزندان

(توان مراقبت و حفظ زن، توانی بی‌بدیل است که در صورت فعال شدن موجب حفظ همه اعضای خانواده از آسیب‌های اجتماعی می‌شود.)

انتقال بدون آسیب و نقص رحمت الهی
به فرزندان به واسطه مادر

مادر

به عنوان زن و کسی که زمینه رشد و رویش است
باید شرایط زمینه رشد بودن را محقق کند.

نقش پدر در تربیت طفل

- ✓ در ابتدای دوره سرپرست خانواده و رزق‌رسان طفل
- ✓ نقش غیرمستقیم پدر در تربیت اطفال

پدران، با انجام تکالیف خود نسبت مادر فرزندان‌شان، به ایفای نقش در قبال آن‌ها می‌پردازند.

- ✓ حدوداً در پایان دوره، درک از نقش پدر به عنوان ولی طفل

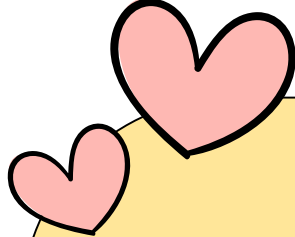
پدران در قبال فرزندان باید به چه مواردی اهتمام داشته باشند؟

- ۱- انتخاب نام نیکو؛ توجه به مفهوم و مقصدی که هر نام به آن دلالت می‌دهد.
- ۲- کسب روزی حلال و مراقبت از بروز نکردن ظلم در مواجهات
- ۳- تکریم مادر طفل و توجه به نیازهای مادی و معنوی او
- ۴- حفظ فرزند و مادر از انواع آسیب‌ها

بیشتر به بروز رساندن توان‌های روحی و استعداد‌های مادر

انتقال صفات بهتر به فرزند و قدرت مراقبت بیشتر از فرزند

از رسول اکرم ﷺ نقل شده که فرمودند:

«فرزند سه حق بر پدر دارد:

اول انتخاب نام نیکو،

دوم کتابت، نوشتن و سوادآموزی،

سوم ازدواج، زمانی که فرزند بالغ شد.»

و «حق فرزند بر پدر این است که مادر او را گرامی بدارد.»

از امیرالمؤمنین علیه السلام آمده است:

«حق فرزند بر پدر این است که نام نیکویی برایش انتخاب کند و او را نیکو تربیت

نماید

و قرآن را به او یاد بدهد.»

نقش روابط والدین با یکدیگر در تربیت فرزند

روابط زوجین چه ویژگی‌هایی داشته باشد تا در رشد فرزند اثرات مثبت داشته باشد؟

✓ روابط سرشار از عاطفه و حس انس‌ورزی

✓ روابط سرشار از احساس مسئولیت، شناخت و رعایت حقوق همسر (به دور از توقع و حس حق به جانب بودن یک‌طرفه)

✓ روابطی به دور از آسیب و گناه

شناخت و عمل به واجبات، ترک جدی حرام و گناه، کسب مال حلال از جانب پدر، مراعات ارتباط با نامحرم و سایر محارم

✓ روابطی سرشار از سخنان نیکو، رفتارهای زیبا، قدرت هم‌فکری و مشورت برای تحقق اهداف و یاری در امور به یکدیگر

✓ رضایت زوجین در روابط

همان‌طور که در ابتدا گفته شد والدین باید بدانند که تنها ربّ و تربیت‌کننده خداست.

- غفلت نکردن والدین از توکل و دعا برای فرزند
- خود را به عنوان عامل به وظیفه و تکلیف تعیین‌شده از جانب خدا دیدن
- فرزندان را امانت‌هایی از جانب خدا دانستن
- توجه به رحمت و برکات زیادی که به همراه فرزندان است.

فرزندان

امانت‌هایی از جانب خدا به والدین

به ارمغان آوردن رحمت و برکات زیاد برای والدین

مشهود بودن این رحمت‌ها و برکات در قالب توانمندی‌های هر یک از والدین در ایفا و تکمیل نقش‌های اجتماعی‌شان، رفع نواقص و ارتقای آن‌ها در روند تربیت فرزند

مشاهده این ارتقا و اصلاح در روابط زیر است:

✓ شناخت و عمل به وظیفه براساس نقش و فضلی که خداوند برای هر یک از والدین قرار داده است.

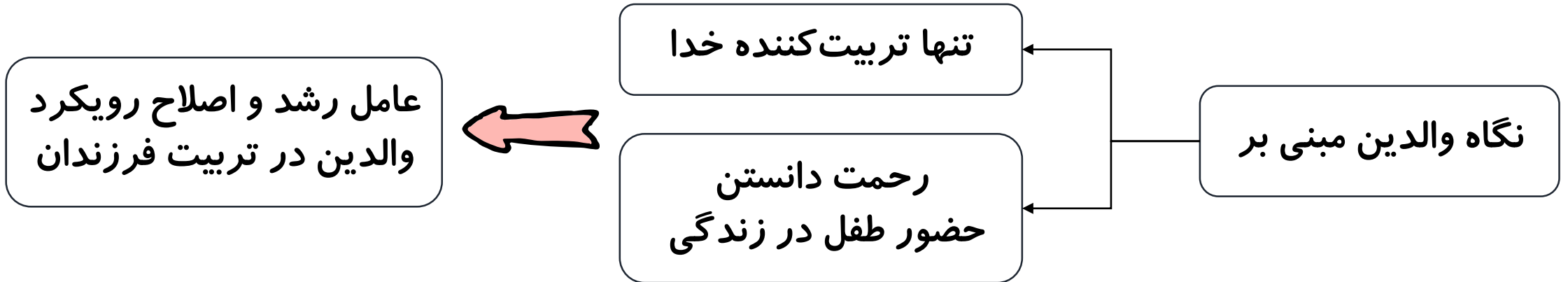
✓ تلاش برای رفع نواقص و کمبودها در نوع فکر و باور

✓ تلاش در راستای شکوفایی صفات موثر بر فرزند که از والدین به ارث می‌رسد.

✓ مراقبت از سلامت و قوای جسمی در مسیر درست برای تولد فرزندان سالم و قوی

✓ ارتقای نیت و انگیزه برای تولد فرزند و روند تربیت او

تولد و رشد فرزندان؛ بهانه‌ای برای اصلاح و ارتقای والدین آنها

والدین به جای تربیت کردن فرزند، به چشم کلاس درس توحید، خداشناسی و خودشناسی به لحظه‌لحظه بودن با طفل می‌نگرند و قدر این لحظات را خواهند دانست.

صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ مُحَمَّدٌ

مدرسه دانشجویی
اهل بیت (ع)
(خانواده)